



Ministeriet for Fødevarer,  
Landbrug og Fiskeri  
Landbrugsstyrelsen



**Vejledning for tillæg til  
naturværddi.  
Pilotordning i 2024**

**September 2024**

Vejledning om tillæg til naturværdi. Pilotordning i 2024.

Denne vejledning er udarbejdet af Landbrugsstyrelsen i 2024

Foto: Landbrugsstyrelsen

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri  
Landbrugsstyrelsen  
Nyropsgade 30  
1780 København V  
Tlf.: 33 95 80 00  
E-mail: [mail@lbt.dk](mailto:mail@lbt.dk)

ISBN-nr. 978-87-7120-787-3

# Indhold

<b>1.</b>	<b>Kort om tillæg til naturværdi (pilotordning)</b> .....	<b>4</b>
1.1	Formål med tillægget .....	4
1.2	Hvad kan du få i tillæg? .....	4
1.3	Hjemmeside og nyhedsbrev? .....	5
<b>2.</b>	<b>Er du berettiget at søge ind i pilotordningen?</b> .....	<b>5</b>
<b>3.</b>	<b>Ansøgning om tilsagn og udbetaling</b> .....	<b>6</b>
3.1	Ansøgning om deltagelse i pilotordningen .....	6
3.2	Prioritering af ansøgere .....	6
3.3	Ansøgning om udbetaling af tillæg .....	6
3.3.1	Tilsagn om tillæg ved producentskifte .....	6
<b>4.</b>	<b>Hvad skal du dokumentere i tilsagnsperioden?</b> .....	<b>7</b>
4.1	Forklaring af indikatorer .....	7
4.2	Dokumentationskrav – sådan gør du .....	8
4.2.1	Registreringsskemaer – registrering af naturværdien på de enkelte marker .....	8
4.2.2	Billeddokumentation .....	11
4.3	For sent indsendt dokumentation .....	11
<b>5.</b>	<b>Andre ordninger på samme areal?</b> .....	<b>12</b>
5.1	Sammenhæng til konditionaliteten .....	12
<b>6.</b>	<b>Kontrol og administrative sanktioner</b> .....	<b>12</b>
6.1	Ingen sanktion på tilsagn om tillæg til naturværdi .....	12
<b>7.</b>	<b>Andre regler, du skal kende</b> .....	<b>13</b>
<b>8.</b>	<b>Retsgrundlag</b> .....	<b>13</b>
<b>Bilag 1.</b>	<b>Planteindikatorer</b> .....	<b>13</b>
<b>Bilag 2.</b>	<b>Strukturindikatorer</b> .....	<b>15</b>
<b>Bilag 3.</b>	<b>Procesindikatorer</b> .....	<b>16</b>
<b>Bilag 4.</b>	<b>Opgørelse af point</b> .....	<b>17</b>

# 1. Kort om tillæg til naturværdi (pilotordning)

Denne vejledning er til dig, som udfører naturpleje med græsning indenfor et Natura2000-område under EU-LIFE projektet IP Natureman i Midtjylland eller Himmerland, og som gerne vil søge et tilsagn om tillæg til naturværdi (pilotordning) i 2024. Tillægget kan alene søges for arealer med tilsagn om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer med forpligtelse til græsning uden grundbetaling (tilsagnstype 68), dvs. tillægget vil gives som supplement til grundsatsen på 2.600 kr./ha. under plejegræs-ordningen.

Perioden for tillæg til naturværdi er 2-årig, som løber fra 1. januar 2025 til 31. december 2026. Det vil sige, at du med tilsagn om tillæg til naturværdi får mulighed for at søge udbetaling i 2025 og 2026.

Tilsagnsordningen for Pleje af græs- og naturarealer er en del af den danske CAP-plan 2023, og er medfinansieret af Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL).

## 1.1 Formål med tillægget

Formålet er at afprøve en ny type tilskud til naturpleje, som skal bringe den opnåede naturværdi i fokus. Formålet er at belønne naturplejeren for det resultat (naturværdi) der opnås gennem græsningsindsatsen på tilsagnsarealer med pleje af græs- og naturarealer.

Landbrugsstyrelsen har udvalgt en række biodiversitetsindikatorer, der skal gøre det muligt at måle arealets naturværdi. Biodiversitetsindikatorerne omfatter bestemte plantearter, strukturparametre såsom tuedannelse og lave urter, samt forvaltningsparametre såsom lang græsnings sæson og lavt græsningstryk (læs mere herom i bilag 1-4 til denne vejledning).

Med tillægget (to tilskudssatser afhængig af din indsats) belønnes du som naturplejer økonomisk for de resultater, som du opnår gennem en hensigtsmæssig græsningsindsats til gavn for biodiversiteten. For at være berettiget til udbetaling af tillæg, skal du kunne dokumentere naturværdien på dit græsningsareal jf. de nævnte parametre (bilag 1-4 i denne vejledning).

## 1.2 Hvad kan du få i tillæg?

I pilotordningen kan hver bedrift maksimalt ansøge om tillæg til 30 ha. Landbrugsstyrelsen kan give tilsagn om tillæg under pilotordningen til 10 ansøgere med et sammenlagt tilsagnsareal på 100 ha.

Størrelsen på tillægget er enten 1.000 kr./ha eller 2.000 kr./ha. Størrelsen af dit tillæg pr. ha. vil afhænge af, hvor gode resultater for naturværdien du kan dokumentere på den enkelte mark i det enkelte ansøgningsår. Resultatet af naturværdien opgøres i points for hver mark. Du kan opnå points indenfor tre forskellige biodiversitetsindikatorer (indikatorplanter, strukturer og processer). Disse indikatorer fremgår af bilag 1-3.

### De to tillægssatser:

**Niveau 1:** 1.000 kr./ha. (minimum 45 points). For at være berettiget til tillæg efter niveau 1 skal du kunne dokumentere opnåelse af mindst 45 points samlet, hvoraf de 25 points som minimum skal dokumentere arealets tilstand (indikatorplanter og strukturer, se bilag 1 og bilag 2 til denne vejledning) og mindst 20 points skal dokumentere indsatsen (procesindikatorer, se bilag 3).

**Niveau 2:** 2.000 kr./ha. (minimum 90 point). For at være berettiget til tillæg efter niveau 2 skal du kunne dokumentere opnåelse af mindst 90 point samlet, hvoraf de 45 points som minimum skal dokumentere arealets til-

stand (planteindikatorer og strukturer, se bilag 1 og bilag 2 til denne vejledning) og mindst 45 points skal dokumentere indsatsen (procesindikatorer, se bilag 3).

Du skal altså kunne dokumentere resultater for både tilstand (planteindikator og strukturindikator) og for indsats (procesindikator).

**Tabel 1.3. Oversigt over pointfordeling i forhold til tillægssatser**

	Tilstand	Indsats	Sum
	Indikatorplanter (bilag 1) og strukturer (bilag 2)	Procesindikatorer (bilag 3)	
Tillæg, niveau 1	Min <b>25 point</b>	Min <b>20 point</b>	<b>45</b>
Tillæg, niveau 2	Min <b>45 point</b>	Min <b>45 point</b>	<b>90</b>

### 1.3 Hjemmeside og nyhedsbrev?

Hvis der sker ændringer i ordningen, bliver det annonceret på Landbrugsstyrelsens hjemmeside samt i Landbrugsstyrelsens nyhedsbreve. Du kan tilmelde dig [nyhedsbrevene her](#).

#### Hvis du vil læse om love og regler

Til dette kapitel har vi brugt:

Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse nr. 1647 af 12. december 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer, som ændret ved bekendtgørelse nr. 803 af 24. juni 2024.

- Ændring nr. 1 (ny stk. 2) i §1.
- Ændring nr. 2 (nye punkt 19-22) i §2.
- Ændring nr. 4 (nyt kapitel 4a), §26f.

## 2. Er du berettiget at søge ind i pilotordningen?

For at søge ind i pilotordningen med et 2-årigt tilsagn om tillæg til naturværdi skal arealet opfylde følgende kriterier, oplistet nedenfor:

- 1) Marken, skal enten være omfattet af tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer eller der skal være indgivet en ansøgning om nyt tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer omfattet af bekendtgørelse nr. 1647 af 12. december 2023
- 2) Marken skal være omfattet forpligtelsen *græsning uden mulighed for grundbetaling* med start 1. januar 2024 eller senere (tilsagnstype 68).
- 3) Marken skal som minimum have et overlap på 0,10 ha. af projektområdet i LIFE IP Natureman, som dækker [11 forskellige Natura 2000 områder i Midtjylland og Himmerland](#).
- 4) Tillægget gives pr. bedrift, som omfatter et eller flere cvr-nr. kontrolleret af den eller de samme fysiske eller juridiske personer.

#### Hvis du vil læse om love og regler

Til dette kapitel har vi brugt:

Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse nr. 1647 af 12. december 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer, som ændret ved bekendtgørelse nr. 803 af 24. juni 2024.

- Ændring nr. 4 (nyt kapitel 4a), §26c (kriterier for tilskudsberettigelse)

# 3. Ansøgning om tilsagn og udbetaling

Landbrugsstyrelsen kan imødekomme tilsagn om tillæg til naturværdi til 10 ansøgere. Hver bedrift kan maksimalt ansøge om tillæg til 30 ha. I 2024 vil det samlede tilsagnsareal under pilotordningen være på 100 ha. Af hensyn til det begrænsede ansøgningsloft, kan det være nødvendigt at prioritere i blandt de indkomne ansøgninger (se afsnit 3.2).

## 3.1 Ansøgning om deltagelse i pilotordningen

Du kan søge tilsagn om tillæg til naturværdi i perioden fra 2. september - 26. september i 2024. Du søger ved at hente et særligt ansøgningsskema fra [Landbrugsstyrelsens hjemmeside](#), som du udfylder og indsender pr e-mail til [Arealtilskud@lbst.dk](mailto:Arealtilskud@lbst.dk).

## 3.2 Prioritering af ansøgere

Hvis den samlede ansøgning om deltagelse i pilotordningen i 2024 overstiger 10 ansøgere og/eller 100 ha, vil ansøgningerne blive prioriteret efter nedenstående princip:

- Flere end 10 ansøgere, men det samlede ansøgte areal udgør mindre end 100 ha.  
De største ansøgninger prioriteres først, hvilket vil sige at ansøgning med størst samlet areal på 30 ha. går forud for ansøgninger med mindre ansøgt areal.
- Færre end 10 ansøgere, men det samlede ansøgte areal udgør mere end 100 ha.  
Der vil prioriteret på markniveau, hvor marker med størst HNV går forud for marker med en mindre HNV, og herefter vil markstørrelsen blive prioriteret, hvor den største mark går forud for en mindre mark.
- Ved flere end 10 ansøgere og flere end 100 ha.  
Her vil marker med en høj HNV-værdi prioriteres forud for marker med en mindre HNV-værdi, og herefter størrelsen på den samlede ansøgning op til 30 ha.

Kriterierne for prioriteringen er fastlagt til fordel for henholdsvis store ansøgninger (dog maks. 30 ha), og arealer med høj HNV (naturværdi).

## 3.3 Ansøgning om udbetaling af tillæg

Hvis du har fået tildelt et tilsagn om tillæg til naturværdi skal du søge om udbetaling i Fællesskema 2025 og 2026. Anmodningen sker automatisk for tillægget, når du samtidig øger om udbetaling af tilskud under ordningen, pleje af græs- og naturarealer for den mark, hvor du også har tilsagn om tillæg til naturværdi.

Udbetalingsperioden følger øvrige udbetalinger under tilsagnsordningen pleje af græs- og naturarealer.

### 3.3.1 Tilsagn om tillæg ved producentskifte

Hvis dit tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer producentskiftes, så vær opmærksom på at tilsagn om tillæg følger dit tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer.

Du har ikke mulighed at træde ud af tilsagn om tillæg til naturværdi før tilsagnsperioden for tillægget er udløbet. Hvis du som tilsagnshaver ikke ønsker at udnytte et tilsagn om tillæg til naturværdi, kan du blot undlade at søge om udbetaling af dit tillæg. Dette påvirker ikke din berettigelse til udbetaling af tilskud til pleje af græs- og naturarealer, og det medfører ikke tilbagebetaling af tidligere udbetalt tillæg.

### Hvis du vil læse om love og regler

Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse nr. 1647 af 12. december 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer, som ændret ved bekendtgørelse nr. 803 af 24. juni 2024.

- Ændring nr. 4 (nyt kapitel 4a), hhv. §26a om ansøgning, tilsagn og prioritering og §26e om producentskifte
- Ændring nr. 3 (ændring i sanktionsreglerne i kapitel 8)

## 4. Hvad skal du dokumentere i tilsagnsperioden?

Selve tilsagnet om tillæg for naturværdi indeholder ingen forpligtigelser, da det er frivilligt om du vil søge tillægget. Uanset om du søger tillægget eller ej, så skal du dog overholde de generelle tilsagnsforpligtelser vedr. tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer, hvor forpligtigelsen er græsning uden grundbetaling (tilsagnstype 68). Du kan læse om tilsagnsforpligtigelserne for tilsagnsarealer med forpligtigelse om græsning (kapitel 4.2) i [Vejledning om tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer \(tilsagnstype 68 og 69\)](#).

Hvis du søger om udbetaling af tillæg til naturværdi skal du senest den 31. juli i tilsagnsåret (2025 henholdsvis 2026) indsende følgende dokumentation (registrering og billedokumentation), der viser naturværdien af dine marker omfattet af tilsagn om tillæg:

### 4.1 Forklaring af indikatorer

En vurdering af naturværdien måles på baggrund af tre biodiversitetsindikatorer, hhv. planteindikatorer, strukturindikatorer og procesindikatorer. Bilag 1-3 viser disse tre indikatorer.

#### ▪ Skema 1: Planteindikatorer:

Planter er gode indikatorer på et areals miljøforhold, da tilstedeværelsen af bestemte plantearter afspejler hvilken naturtype der er på arealet, da planter tilstedeværelse i høj grad afspejler arealets lokale vækstforhold. Ifølge Aarhus Universitet (AU) bruges planternes indikatorfunktion i vid udstrækning i overvågning af biodiversitet og naturtilstand, og til at definere og kortlægge naturtyper. [Læs mere i AU's rapport om Biodiversitetsindikatorer til en effektbaseret naturtilskudsordning](#)

I vurderingen af god naturværdi er derfor Landbrugsstyrelsen har i samarbejde med AU udviklet et sæt indikatorplanter med henblik på anvendelse som kontrolindikator i en dansk kontekst og på tværs af naturtyper. Der er medtaget plantearter, som er almindelige på arealer med god naturtilstand.

#### ▪ Skema 2: Strukturindikatorer:

Forskelligartet overfladestrukturer giver en god indikation for områdets potentielle naturværdi, da forskellige strukturer giver optimale levesteder for en lang række insekter og dyr. Strukturdannelse i form af naturlige levesteder, såsom myretuer og knolde, mange blomster, lave urter med rosetblade indikerer alle et potentiale for høj biodiversitet i form af lokale variationer af levesteder og miljøforhold, og samtidig indikerer de naturlige processer på arealer også en lang kontinuitet, hvor der ikke har været maskinel drift på arealerne. Se ovenfor nævnte AU-rapport for mere information om strukturindikatorer.

#### ▪ Skema 3: Procesindikatorer:

Forvaltningen af græsningsarealer (græsningsstrategi) med græssende husdyr har også betydning for om et areal har potentiale for biodiversitetsindsatser, der kan understøtte en god naturværdi. Derfor er det relevant

at anskue markens forvaltningsproces, såsom græsningstryk, valg af græsningsdyr og evt. samgræsning af forskellige husdyr. Dette skema er opdelt i hhv. 'skema 3a' og 'skema 3b', og begge skemaer skal udfyldes.

## 4.2 Dokumentationskrav – sådan gør du

Hvis du ønsker at søge om udbetaling af tillæg for naturværdien på dine marker, så skal du i løbet af perioden fra 1.juni til og med 31. juli i ansøgningsåret indsende dokumentation for naturværdien af dine marker til Landbrugsstyrelsen. Som dokumentation skal du udfylde og indsende tre forskellige registreringsskemaer, som hver især viser din vurdering af naturværdien på dine marker. Samtidig med dine registreringer i de tre skemaer (afsnit 4.2.1.) skal du også indsende billedokumentation (afsnit 4.2.2.).

### 4.2.1 Registreringsskemaer – registrering af naturværdien på de enkelte marker:

Nedenfor kan du se fremgangsmåden:

- Start med at downloade de tre registreringsskemaer (planteindikatorer, strukturindikatorer og procesindikatorer), som vil være tilgængelige på landbrugsstyrelsens hjemmeside i starten af 2025.
- Husk, at registrere resultaterne for hver enkelt mark med tilsagn om tillæg.
- I hvert skema har du mulighed at udfylde antallet af point for flere marker (op til 8 marker i samme skema). Har du flere end 8 marker bedes du udfylde og indsende flere af de samme skemaer. Nedenfor kan du se, hvordan registreringsskemaerne vil se ud.
- De udfyldte skemaer skal senest 31. juli i ansøgningsåret indberettes til Landbrugsstyrelsen, som gøres ved at tage et billede, der indsendes via Landbrugsstyrelsens App.

#### Skema 1 'Planteindikatorer':

Registrering skal ske på markniveau - det vil sige den mark, som du søger om udbetaling til i sit fællesskema (FS-marken). Du må bruge hele marken som registreringsområde, dvs. du må gerne gå rundt på hele marken for at lede efter relevante planteindikatorer. Hvert fund af en ny art planteindikator registreres med et kryds i skema 1 ud for den enkelte mark. Husk at billedokumentere din registrering (se afsnit 4.2.2.).

Eksempel på et registreringsskema, der vedrører planteindikatorer (bilag 1). Husk, at du skal tilgå Landbrugsstyrelsens hjemmeside for at downloade skemaet, som vil være tilgængeligt i starten af 2025.

Art/artsgruppe		Hvor almindelig planten er på hver naturtype: A: almindelig, S: Sjælden, MS: Meget sjælden					Dine marker Skriv mark nummer og sæt kryds:										
		Mose	Eng	Hede	Overdrev	Strandeng	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.			
1	Blåbær	S	S	S	S	MS											
2	Djævelsbid	S	S	S	S	S											
3	Eng-Kabbeleje	A	A	MS	S	S											
4	Gråris/Krybende pil	A	S	A	S	S											
5	Hedelyng	A	A	A	A	S											
6	Hindebæger	MS	MS	MS	MS	S											
7	Hindeknæ	MS	A	MS	S	S											
8	Håret Høgeurt	S	S	A	A	S											
9	Katteskæg	S	S	S	S	S											
10	Klokkelyng	A	S	A	S	MS											
11	Kragefod	A	A	S	S	S											
12	Krageklo	S	S	S	A	S											
13	Kveller	MS	MS	MS	MS	A											
14	Kællingetand	S	S	S	S	A											



15	Liden klokke	S	S	S	A	S													
16	Læge-Ærenpris	S	S	S	A	MS													
17	Mose-Bølle	S	S	A	S	MS													
18	Mælkeurt	S	S	S	S	MS													
19	Pimpinelle	S	S	S	A	S													
20	Revling	A	S	A	A	S													
21	Sandkryb	S	S	MS	S	A													
22	Skjaller	S	S	S	S	MS													
23	Snerre (ikke Burre-Snerre)	A	A	A	A	S													
24	Soldug	S	S	S	MS	MS													
25	Strandasters	MS	S	MS	MS	A													
26	Strandgåsefod	MS	MS	MS	MS	A													
27	Strandmalurt	MS	MS	MS	S	A													
28	Strand-Vejbred	S	S	S	S	A													
29	Timian	MS	MS	S	S	S													
30	Tormentil	A	A	A	A	S													
31	Tranebær	A	S	S	MS	MS													
32	Trehage	S	S	MS	MS	A													
33	Troldurt	S	S	S	MS	MS													
34	Trevlekrone	A	A	S	S	S													
35	Tyttebær	S	S	A	S	MS													
36	Vandnavle	A	A	S	S	S													
37	Viol (ikke Stedmoderblomster)	A	A	S	S	MS													
38	Øjentrøst	S	S	S	S	MS													
Antal kryds:																			
<b>Points (antal kryds * 10):</b>							___	___	___	___	___	___	___	___	___	___	___	___	___

### Skema 2 'Strukturindikatorer':

Registrering skal ske på markniveau - det vil sige den mark, som du søger om udbetaling til i sit fællesskema (FS-marken). Du må bruge hele marken som registreringsområde, dvs. du må gerne gå rundt på hele marken for at lede efter relevante strukturindikatorer.

Når du har fundet et egnet sted på marken, hvor der er et rimeligt udsyn hele vejen rundt, så skal du vurdere dækningsgraden (vurder om du kan se en eller flere af de tre indikatorer vist i skema 2). Du må gerne tage flere billeder fra samme sted, og gerne i forskellige retninger. Hver af de tre indikatorer ('blomstrende individer', 'lave urter med rosetblade' samt 'tuer/knolde') behøver ikke at blive registreret på samme lokalitet. Du må altså gerne om nødvendigt finde andre steder indenfor samme mark at registrere de tre indikatorer. Husk at billedokumentere din registrering (se afsnit 4.2.2.).

Eksempel på et registreringsskema der vedrører strukturindikatorer (bilag 2). *Husk, at du skal tilgå Landbrugsstyrelsens hjemmeside for at downloade skemaet, som vil være tilgængeligt i starten af 2025.*

Skema 2: Strukturindikatorer			Dine marker							
			Skriv mark nummer og sæt kryds:							
Indikatorer	Dækningsgrad	Points	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	
			___	___	___	___	___	___	___	___

1	<b>Blomster:</b> <i>Rodfæstede individer med blomster, blomsterknopper og afblomstrede blomsterstande*</i>	0-1 individer/m <sup>2</sup>	0								
		2-10 individer/m <sup>2</sup>	10								
		> 10 individer/m <sup>2</sup>	20								
2	<b>Lave urter med rosetblade:</b> <i>Urter med blade liggende på jordoverfladen i en roset (krans) rundt om stænglen. **</i>	< 5% dækning	0								
		5-33 % dækning	10								
		> 33 % dækning	20								
3	<b>Tuer og knolde:</b> <i>Forhøjninger i terrænet dannet af planter, myrer eller ved tramp af græssende dyr***</i>	Ikke til stede	0								
		Spredt	5								
		Udbredt	10								
<b>Samlet antal points:</b>			0-50	___	___	___	___	___	___	___	___

\*Omfatter ikke: Græsser og halvgræsser (siv, star) samt urter uden tydelig blomst (fx bynke, salturter, skræpper, nælder, vejbred).

\*\* Omfatter ikke: græsser samt urter med oprette blade, som fx dueurter.

\*\*\* Omfatter ikke: Ujævnheder i terrænet forårsaget af tunge køretøjer.

### Skema 3 'Procesindikatorer':

For hver enkelt mark skal du registrere din græsningsstrategi, dvs. græsningsstryk og -periode og græsningsdyr. Dette skema består af to forskellige skemaer – hhv. skema 3a og skema 3b.

Skema 3a: Du skal angive græsningsmetode, som du har valgt for dit pleje af græs-tilsagn i dit fællesskema, og samtidigt hvilket maksimale græsningsstryk du vil have på marken.

Skema 3b: Du skal angive dit valg af græsningsdyr og eventuel samgræsning med flere arter græsningsdyr. Forklaring af vægtkategori kan du se af bilag 3. Husk at billedokumentere din registrering (se afsnit 4.2.2.).

Eksempel på et registreringskema der vedrører procesindikatorer (bilag 3), som er opdelt i hhv. 'skema 3a' og 'skema 3b'. Husk, at du skal tilgå Landbrugsstyrelsens hjemmeside for at downloade begge skemaer, som vil være tilgængeligt i starten af 2025.

Skema 3a: Græsningsform og -tryk										
			Dine marker							
			Skriv mark nummer og sæt kryds:							
Græsningsmetode (som valgt i Fællesskema)	Græsningsstryk (loft)	Points	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.
			___	___	___	___	___	___	___	___
Ekstensiv græsning	Højst 250 kg/ha	45								
	Højst 400 kg/ha	35								
Anden kontrolform	Højst 250 kg/ha	25								
	Højst 400 kg/ha	15								
-	Over 400 kg/ha	0								
<b>Samlet antal points:</b>			0-45	___	___	___	___	___	___	___

Skema 3b: Græsningsdyr									
			Dine marker						
			Skriv mark nummer og sæt kryds:						
Hvilke græsningsdyr	Fordeling (på individer)	Points	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.
			___	___	___	___	___	___	___
Kun fåregræsset	Får udgør mere end 10 %	0							
1 art af græsningsdyr (andet end får)	Andet end får udgør min. 90 %	5							
2 arter af græsningsdyr (andet end får)	Hver art andet end får udgør min. 30 %.	10							
3 eller flere arter (andet end får)	Hver art andet end får udgør min. 10 %.	25							
<b>Samlet antal points:</b>		0-25	___	___	___	___	___	___	___

#### 4.2.2 Billeddokumentation

Du skal anvende Landbrugsstyrelsens App, som anvender GPS-koordinater (geotagging) til at lokalisere/stedfæste dine marker. Via denne app skal du i perioden fra den 1. juni til og med den 31. juli indsende billedokumentation af naturværdien (biodiversitetsindikatorer) som du finder på de enkelte marker med tilsagn om tillæg. Billeddokumentationen skal understøtte, hvad du har registreret i 'skema 1', 'skema 2' og 'skema 3a/b'.

Du må selvom, hvor mange billeder (via Landbrugsstyrelsens app) du vil indsende pr. mark, ligesom det er op til dig at vurdere, om du vil tage alle billeder samme dag, eller om du har behov at komme tilbage på marken forskellige dage indenfor perioden fra den 1. juni og til og med den 31. juli.

- *Billeddokumentation af 'planteindikatorer'*: For hver af dine marker med tilsagn om tillæg til naturværdi skal du vise, hvilke planteindikatorer du kan finde indenfor den enkelte mark. Du må selvom om du vil indsende ét billede af hver planteindikator eller om der i samme billede skal vises flere planteindikatorer. Du må gerne indsende flere billeder af samme planteindikator, men du får dog kun ét point pr. planteindikator indenfor marken.
- *Billeddokumentation af 'strukturindikatorer'*: Du skal finde et valgfrit sted på din mark, hvor der er gode muligheder at finde et eller flere af de tre parametre, hhv. hhv. blomstrende individer, 'tuer/knolde' samt 'lave urter med rosetstillede blade'. Når du har fundet et egnet sted på din mark skal du ud fra denne lokation dokumentere, hvordan dækningsgraden ser ud.

Du må gerne tage flere billeder i samme retning og/eller tage flere billeder, der viser dækningsgraden i flere retninger. Du må selvom om du vil indsende ét billede af hver af de tre parametre, eller om der i samme billede skal vises flere parametre. Du må gerne indsende flere billeder, som viser tilstedeværelsen af flere parametre.

- *Billeddokumentation af 'processtrukturer'*: Du skal dokumentere din græsningsstrategi, dvs. indsende et eller flere billeder af dine græsningsdyr

#### 4.3 For sent indsendt dokumentation

Ved for sen indsendelse af dokumentation (både registreringskemaer og billedokumentation), det vil sige efter 31. juli i tilsagnsåret (2025 henholdsvis 2026), vil du ikke være berettiget at modtage et tillæg for dette tilsagnsår.

Du er ikke forpligtet til at indsende dokumentation for markens naturværdi. Hvis du ikke har indsendt dokumentation (eller dokumentation vurderes ikke tilstrækkeligt, pga. dårlig billedkvalitet), vil du alene miste tillægget. Du vil derfor ikke blive sanktioneret, hvis det alene skyldes manglende opfyldelse af dokumentationskravet tilknyttet tillægget.

#### Hvis du vil læse om love og regler

Til dette kapitel har vi brugt:

Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse nr. 1647 af 12. december 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer, som ændret ved bekendtgørelse nr. 803 af 24. juni 2024.

- Ændring nr. 4 (nyt kapitel 4a), §26d om dokumentationskrav

## 5. Andre ordninger på samme areal?

Det er en forudsætning for at kunne modtage tillæg til naturværdi, at du samtidig for marken opfylder betingelserne i tilsagnsordningen for pleje af græs- og naturarealer.

### 5.1 Sammenhæng til konditionaliteten

Udbetalingen af tillægget vil alene blive berørt, hvis Landbrugsstyrelsen konstaterer at der på din bedrift er sket overtrædelser af konditionalitetskravene. En overtrædelse af konditionalitetskravene vil altid påvirke din samlede tilskudsudbetaling.

## 6. Kontrol og administrative sanktioner

Alle tilsagn om tillæg til naturværdi i pilotordningen vil blive kontrolleret ved fysisk kontrol. Efter kontrolperioden bliver alle sager behandlet i Landbrugsstyrelsen. Her sammenholdes din indberetning (dokumentation) med resultatet fra Landbrugsstyrelsens kontrol, hvorefter din berettigelse til et tillæg fastslås.

Det forhold at både du som ansøger skal dokumentere resultaterne, og at Landbrugsstyrelsen herefter gennemfører en fysisk kontrol for at efterprøve din dokumentation, skal bidrage til, at Landbrugsstyrelsen i pilotordningen får erfaring med egenkontrol og dokumentation heraf på denne nye tilskudsform.

### 6.1 Ingen sanktion på tilsagn om tillæg til naturværdi

Tilsagn om tillæg til naturværdi ydes som en bonus til de, som kan dokumentere resultater på biodiversiteten - ud over at opfylde forpligtelsen til græsning på tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer.

Manglende eller utilstrækkelige resultater under denne tillægsordning vil alene have betydning for, om du er berettiget til et tillæg under pilotordningen. Resultaterne og dokumentationen heraf påvirker ikke din berettigelse til dit tilskud på 2.600 kr./ha for græsningen i dit plejegræs-tilsagn. Du kan altså som ansøger under pilotordningen ikke sanktioneres på tilskuddet efter den almindelige plejegræs-ordning, hvis resultaterne for tillægget udebliver. Tillægget under pilotordningen vil heller ikke blive påvirket af en evt. sanktionsudmåling på tilskuddet til pleje af græs- og naturarealer, medmindre hele plejegræs-tilskuddet bortfalder.

#### Hvis du vil læse om love og regler

Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse nr. 1647 af 12. december 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer, som ændret ved bekendtgørelse nr. 803 af 24. juni 2024.

- Ændring nr. 6 (ny stk. 7) indsættes til §36.

## 7. Andre regler, du skal kende

Tilsagn om tillæg til naturværdi kan søges for arealer med tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer, og er derfor underlagt samme regler for svig og omgåelse samt klageadgang over en afgørelse fra Landbrugsstyrelsen. Du kan læse mere om sådanne regler i kapitel 7 i 'Vejledning om tilskud til pleje af græs- og naturarealer, tilsagnstype 68 og 69'.

## 8. Retsgrundlag

Tilsagn om tillæg til naturværdi er underlagt samme retsgrundlag, som gælder for tilsagn om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer. Tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer fremgår af kapitel 8 i 'Vejledning om tilskud til pleje af græs- og naturarealer, tilsagnstype 68 og 69'.

## Bilag 1. Planteindikatorer

En samlet liste over 38 specifikke plantearter, der forekommer relativt hyppigt på gode naturarealer. Antallet af indikatorplanter afspejler arealets aktuelle naturtilstand på tværs af naturtyper. Listen er udarbejdet af Nationalt Center for Miljø og Energi (DCE på Aarhus universitet). Planteindikatorerne er detaljeret beskrevet i rapport nr. 211 af 2021: [Beskrivelser af planter som biodiversitetsindikatorer i en effektbaseret tilskudsordning \(au.dk\)](#)

Som lettilgængelig information har Landbrugsstyrelsen fået udarbejdet en folder, som er udarbejdet med udgangspunkt i ovennævnte rapport fra AU: ['Græsning der fremmer biodiversiteten – del 2 indikatorplanter'](#). Folderen giver en kort beskrivelse af hver af de 38 plantearter og med fokus på de vigtigste kendetegn.

**Points:** Hvert dokumenteret fund af ny art fra listen med planteindikatorer giver 1 point. Der kan maksimalt opnås 10 points i denne indikator.

	Art/Artsgruppe	Dansk navn, art og underart	Latinsk navn, art og underart
1	Blåbær	Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>
2	Djævelsbid	Djævelsbid	<i>Succisa pratensis</i>
3	Eng-Kabbeleje	Eng-kabbeleje	<i>Caltha palustris ssp. palustris</i>
4	Gråris/krybende pil	Gråris	<i>Salix repens ssp. repens var. Argentea</i>
		Krybende pil	<i>Salix repens ssp. repens var. repens</i>
5	Hedelyng	Hedelyng	<i>Calluna vulgaris</i>
6	Hindebæger	Lav hindebæger	<i>Limonium humile</i>
		Tæt blomstret hindebæger	<i>Limonium vulgare</i>
7	Hindeknæ	Vingefrøet hindeknæ	<i>Spergularia media</i>
		Mark hindeknæ	<i>Spergularia rubra</i>
		Kødet hindeknæ	<i>Spergularia salina</i>
8	Håret høgeurt	Håret høgeurt	<i>Pilosella officinarum</i>
9	Kattesæk	Kattesæk	<i>Nardus stricta</i>

10	Klokkelyng	Klokkelyng	<i>Erica tetralix</i>
11	Kragefod	Kragefod	<i>Comarum palustre</i>
12	Krageklo	Stinkende krageklo	<i>Ononis spinosa ssp. arvensis</i>
		Mark-krageklo	<i>Ononis spinosa ssp. maritima var. maritima</i>
		Strand-krageklo	<i>Ononis spinosa ssp. spinosa</i>
13	Kveller	Kveller	<i>Salicornia europaea, coll.</i>
14	Kællingetand	Almindelig kællingetand	<i>Lotus corniculatus</i>
		Sump-kællingetand	<i>Lotus pedunculatus var. pedunculatus</i>
		Klit-kællingetand	<i>Lotus pedunculatus var. villosus</i>
		Smalbladet kællingetand	<i>Lotus tenuis</i>
15	Liden klokke	Lidenklokke	<i>Campanula rotundifolia</i>
16	Læge-Ærenpris	Læge-ærenpris	<i>Veronica officinalis</i>
17	Mose-Bølle	Mose-bølle	<i>Vaccinium uliginosum</i>
18	Mælkeurt	Spæd mælkeurt	<i>Polygala serpyllifolia</i>
		Almindelig mælkeurt	<i>Polygala vulgaris</i>
19	Pimpinelle	Almindelig pimpinelle	<i>Pimpinella saxifraga</i>
		Stor pimpinelle	<i>Pimpinella major</i>
20	Revling	Revling	<i>Empetrum nigrum</i>
21	Sandkryb	Sandkryb	<i>Glaux maritima</i>
22	Skjaller	Sommer-skjaller	<i>Rhinanthus minor ssp. elatior</i>
		Bredbladet skjaller	<i>Rhinanthus minor ssp. minor</i>
		Stor skjaller	<i>Rhinanthus serotinus</i>
		Eng-skjaller	<i>Rhinanthus serotinus ssp. paludosus</i>
		Høst-skjaller	<i>Rhinanthus serotinus ssp. serotinus</i>
		Tidlig skjaller	<i>Rhinanthus serotinusssp. vernalis</i>
23	Snerre (ikke bursesnerre)	Smalbladet snerre	<i>Galium album</i>
		Trenervet snerre	<i>Galium boreale</i>
		Hvid snerre	<i>Galium mollugo</i>
		Bredbladet snerre	<i>Galium mollugo var. elatum</i>
		Almindelig snerre	<i>Galium mollugo var. mollugo</i>
		Gulhvis snerre	<i>Galium mollugo x verum</i>
		Skovmærke	<i>Galium odoratum</i>
		Vand-snerre	<i>Galium palustre ssp. elongatum</i>
		Kær-snerre	<i>Galium palustre ssp. palustre</i>
		Lyng-snerre	<i>Galium saxatile</i>
		Liden snerre	<i>Galium sternerii</i>
		Sump-snerre	<i>Galium uliginosum</i>
		Gul snerre	<i>Galium verum</i>
24	Soldug	Liden soldug	<i>Drosera intermedia</i>
		Rundbladet soldug	<i>Drosera rotundifolia</i>
		Langbladet soldug	<i>Drosera anglica</i>
25	Strandasters	Strandasters	<i>Tripolium vulgare</i>
26	Strandgåsefod	Strandgåsefod	<i>Suaeda maritima</i>
27	Strandmalurt	Strandmalurt	<i>Seriphidium maritimum</i>
28	Strand-Vejbred	Strand-vejbred	<i>Plantago maritima</i>
29	Timian	Bredbladet timian	<i>Thymus pulegioides</i>
		Smalbladet timian	<i>Thymus serpyllum</i>
30	Tormentil	Tormentil	<i>Potentilla erecta</i>
31	Tranebær	Tranebær	<i>Vaccinium oxycoccos</i>
32	Trehage	Strand-trehage	<i>Triglochin maritima</i>
		Kær-trehage	<i>Triglochin palustris</i>
33	Troldurt	Eng-troldurt	<i>Pedicularis palustris ssp. palustris</i>

		Mose-troldurt	<i>Pedicularis sylvatica</i>
34	Trevlekrone	Trevlekrone	<i>Lychnis flos-cuculi</i>
35	Tyttebær	Tyttebær	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
36	Vandnavle	Vandnavle	<i>Hydrocotyle vulgaris</i>
37	Viol	Tørve-viol	<i>Viola epipsila</i>
		Håret viol	<i>Viola hirta</i>
		Forskelligblomstret viol	<i>Viola mirabilis</i>
		Marts-viol	<i>Viola odorata</i>
		Eng-viol	<i>Viola palustris</i>
		Rank viol	<i>Viola persicifolia</i>
		Skov-viol	<i>Viola reichenbachiana</i>
		Krat-viol	<i>Viola riviniana</i>
38	Øjentrøst	Nordisk øjentrøst	<i>Euphrasia arctica ssp. minor</i>
		Klit-øjentrøst	<i>Euphrasia dunensis</i>
		Lyng-øjentrøst	<i>Euphrasia micrantha var. micrantha</i>
		Kort-øjentrøst	<i>Euphrasia nemorosa</i>
		Eng-øjentrøst	<i>Euphrasia rostkoviana ssp. montana</i>
		Kirtel-øjentrøst	<i>Euphrasia stricta var. brevipila</i>
		Spids øjentrøst	<i>Euphrasia stricta var. stricta</i>

## Bilag 2. Strukturindikatorer

Listen indeholder tre udvalgte strukturindikatorer, der på forskellig vis afspejler arealets vegetationsstruktur og kontinuitet som naturareal.

I hver af de tre kategorier kan der opnås henholdsvis 0, 10 eller 20 points, eller 0, 5 eller 10 points alt efter, hvor stor udbredelse der kan dokumenteres, jf. nedenstående niveauinddeling.

1	<p><b>Blomster:</b> Rodfæstede, urteagtige individer med blomster, blomsterknopper og afblomstrede blomsterstande.</p> <p>Omfatter: Blomstrende buske og busk-agtige planter (fx hindbær, brombær) og dværgbuske (fx hedelyng, revling).</p> <p><b>Omfatter ikke:</b> Græsser og halvgræsser (siv, star) samt græsagtige planter (bynke, salturter, skræpper, nælder, vejbred).</p>	<u>Udbredelse</u>	<u>Points</u>
		0-1 individer/m <sup>2</sup>	0
		2-10 individer /m <sup>2</sup>	10
		> 10 individer /m <sup>2</sup>	20
2	<p><b>Lave urter med rosetblade:</b> Urter, hvor bladene ligger på jordoverfladen og danner en roset rundt om stænglen.</p> <p>Omfatter: alle urter med lave rosetblade, fx almindelig kongepen og håret høgeurt, samt urter som bliver lave og krybende efter nedbidning som knopurt, viol, potentil, mælkeurt.</p> <p><b>Omfatter ikke:</b> græsser samt urter med oprette blade, som fx dueurter</p>	<u>Udbredelse</u>	<u>Points</u>
		< 5% dækning	0
		5-33 % dækning	10
		> 33 % dækning	20
3	<p><b>Tuer og knolde:</b> Forhøjninger i terrænet dannet af planter, myrer eller ved tramp af tunge græssende dyr.</p> <p>Omfatter: Tuer dannet af mosser, siv og andre halvgræsser (fx</p>	<u>Udbredelse</u>	<u>Points</u>
		Ikke til stede	0

	starer), myretuer, muldskud, optrådte knoldstrukturer fra græssende dyr	Spredt	5
		Udbredt	10
<b>Omfatter ikke:</b> Ujævnheder i terrænet forårsaget af tunge køretøjer.			

## Bilag 3. Procesindikatorer

Procesindikatorer, der beskriver den aktuelle græsning på arealet og inkluderer tætheden af græssende dyr, græsningsperioden og valg af græsningsdyr.

Skema 3a: Græsningsform og -tryk			Dine marker Skriv mark nummer og sæt kryds:							
Græsningsmetode (som valgt i Fællesskema)	Græsningstryk*	Points	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.
			___	___	___	___	___	___	___	___
Ekstensiv græsning	Højst 250 kg/ha	45								
	Højst 400 kg/ha	35								
Anden kontrolform	Højst 250 kg/ha	25								
	Højst 400 kg/ha	15								
-	Over 400 kg/ha	0								
<b>Samlet antal points:</b>		0-45	___	___	___	___	___	___	___	___

\* *Vægten opgøres ud fra nedenstående definitioner*

Race	Vægt
Robuste heste (Islændere, Exmoor og Konik, Przewalski)	350 kg
Shetlandsponyer	145 kg
Øvrige heste (herunder fx Fjordheste)	500 kg
Robust kvæg (Angus, Hereford, Galloway, Skotsk Højland, Welsh Black)	500 kg
Dexter	400 kg
Intensivt kødkvæg (de franske racer)	750 kg
Kvier fra malkeopdræt	500 kg
Øvrigt kvæg	600 kg
Geder	60 kg

Skema 3b: Græsningsdyr			Dine marker Skriv mark nummer og sæt kryds:							
Hvilke græsningsdyr	Fordeling (på individer)	Points	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.	Mark nr.
			___	___	___	___	___	___	___	___



Kun fågræsset	Får udgør mere end 10 %	0								
1 art af græsningsdyr (andet end får)	Andet end får udgør min. 90 %	5								
2 arter af græsningsdyr (andet end får)	Hver art andet end får udgør min. 30 %.	10								
3 eller flere arter (andet end får)	Hver art andet end får udgør min. 10 %.	25								
<b>Samlet antal points:</b>		0-25	___	___	___	___	___	___	___	___

## Bilag 4. Opgørelse af point

Skemaet indeholder krav til antal points, som berettiger udbetaling af tillæg efter hhv. niveau 1 og niveau 2.

Der er mindstekrav til antal points både for tilstand (indikatorplanter og strukturer) og for indsats (procesparametre).

	<b>Tilstand</b>	<b>Indsats</b>	Sum
	Indikatorplanter (skema 1) og strukturer (skema 2)	Procesindikatorer (skema 3)	
Tillæg, niveau 1	<b>Min 25 point</b>	Min 20 point	<b>45</b>
Tillæg, niveau 2	<b>Min 45 point</b>	Min 45 point	<b>90</b>

Vejledning for tillæg til naturværdi. Pilotordning i 2024



Landbrugsstyrelsen  
Nyropsgade 30  
1780 København V

[www.lbst.dk](http://www.lbst.dk)